

Project Aleksander Dudycz

Geboren op maandag 15 december 1919 te Horucko (Polen).

Overleden op dinsdag 4 januari 1977 te Breda op de leeftijd van 57 jaar en 20 dagen.

Begraven in graf 110.

Man van Maria (Riet) van Dongen.

Een Poolse Bevrijd

Aleksander Dudycz, werd in 1919 geboren in Horucko, een kleine plaats zo'n vijftig kilometer ten zuiden van Lwow, het huidige Lviv. Die liggen nu in Oekraïne, destijds was het Pools grondgebied. Hij woonde er met zijn ouders, broers en zus. September 1939 vielen de Duitsers het westen van Polen binnen, de Russen het oosten. Hij werd met vele anderen krijgsgevangen genomen en naar het duizenden kilometers verder gelegen Siberië verbannen. Daar zat hij in een concentratiekamp en moest hout hakken in de bossen. Ze kregen heel weinig te eten. Soep waarin een koolblad dreef was het belangrijkste voedsel. In 1942 nadat de Russen de kant van de geallieerden hadden gekozen, werd hij vrijgelaten en er volgde een duizenden kilometers lange barre tocht, deels per trein, deels te voet via onder andere Kazachstan, Oezbekistan, Turkmenistan naar Iran, waar hij terecht kwam in een vluchtelingenkamp.

Daar kreeg hij een soldatenpaspoort en als soldaat werd de tocht vervolgd naar Palestina. Met zo'n 20.000 soldaten werd hij vandaar uit per boot naar Engeland vervoerd. In 1943 werd hij in Schotland ingedeeld bij de Eerste Poolse Pantserdivisie, die in eerste instantie de kust moest verdedigen tegen een invasie. Hier kreeg hij een ernstig ongeluk. De jeep waarin hij zat sloeg overkop en hij raakte in coma. Hij herstelde eerst in een ziekenhuis en toen hij voldoende was opgeknapt werd hij ingekwartierd bij een familie in Edinburgh. Na verloop van tijd werd de divisie overgeplaatst naar Zuid-Engeland waar ze voorbereid werden op de invasie in Normandië, die op 6 juni 1944, D-day, begon. Eind juli 1944 werden zij erheen verscheept.

In Normandië op de Mont Ormel, was hij betrokken bij één van beslissende veldslagen van de Tweede Wereldoorlog. Deze veldslag staat bekend als de slag om de zak van Falaise-Chambois. De Duitsers waren in dit gebied geheel omsingeld door de geallieerden, alleen bij de Mont Ormel was een opening met een breedte van zes kilometer, waardoor ze konden ontsnappen.

De Poolse soldaten onder leiding van generaal Maczek moesten deze ontsnappingsroute dichtten. Gedurende 48 uur was de divisie totaal afgesloten van de andere troepen, terwijl munitie en proviand opraakten. Hij omschreef deze dagen als de hel op aarde en hield er zijn ergste trauma aan over. Toen de slag gewonnen was, stond het leger binnen enkele dagen in Parijs, daarna werden België en het zuiden van Nederland bevrijd. De strijd om Alphen was hevig. Na de bevrijding van Breda oktober 1944 kwam de opmars tot stilstand. Hij werd ingekwartierd bij een familie in Bavel en

leerde in die tijd Riet van Dongen kennen, met wie hij later trouwde. In het voorjaar werd de bevrijdingsopmars vervolgd tot 5 mei de capitulatie van de Duitsers volgde. Kort daarna werd duidelijk dat terugkeren naar Polen, niet mogelijk was. Met het verdrag van Jalta was besloten dat de grenzen van Polen herzien zouden worden. Waar hij woonde werd ingelijfd bij Rusland. (Het gebied zou in 1991 bij Oekraïne gaan horen.)

Veel mensen werden gedeporteerd naar het nieuwe westen van Polen dat daarvoor Duits grondgebied was. De Poolse soldaten dachten dat ze gestreden hadden voor "uw en onze vrijheid", maar dat bleek niet zo te zijn. Hun land en hun vrijheid was februari 1945 in Jalta op de Krim door Churchill aan Stalin 'verkocht'. De divisie bleef tot 1947 in Noord-Duitsland voor de bezetting, daarna werden de soldaten gedemobiliseerd. De legerleiding adviseerde hen om te emigreren naar Canada. Dat advies volgde hij net als veel andere Polen niet op. Een vrij grote groep ging terug naar de regio Breda, waar ze de winter van 1944 doorbrachten. Velen van hen hadden in die periode hun toekomstige echtgenotes ontmoet. Aleksander Dudycz keerde terug naar Bavel en trouwde er in 1949 met Riet van Dongen. Ze kregen vijf kinderen. Van zijn familie in Polen heeft hij nooit meer iets gehoord. Hij stierf januari 1977 op de leeftijd van 57 jaar. Ondanks de vele jaren die hij in Nederland was, is hij in zijn hart altijd een Pool gebleven. Riet van Dongen overleed op 5 januari 2017. Haar as werd bijgezet in zijn graf. Zo liggen ze hier nu samen begraven.

Deze verwant van hem rust ook op dit kerkhof:
Zijn vrouw Maria (Riet) van Dongen (1925-2017)